

НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТА ЯК УМОВА ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ОСВІТИ ТА КРОК ДО НАУКОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Завгородня Тетяна Костянтинівна. Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника, 76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57, тел.: (380-3422) 75-23-51, факс: (380-3422) 3-15-74, e-mail: inst@pu.if.ua

Поява в ХХ столітті наслідок переходу від індустріального до інформаційного суспільства на ринку нового виду товару – інтелектуальної власності стало ознакою сучасної вищої освіти. Це вимагає підвищення якості освіти, професійно-практичної підготовки студентів, їх готовності бути конкурентноспроможними на ринку праці.

Для реалізації вищезазначеного на практиці необхідно підвищити ефективність підготовки юнаків і дівчат до науково-пошукової роботи. Це обумовлено необхідністю створення умов для підготовки демократичної, глобальної людини, здатної жити й функціонувати в глобальному середовищі; вироблення у школярів і майбутніх фахівців умінь та навичок спілкування зі світом, з громадянами інших країн; підготовки технологічної людини, здатної освоїти новацію; формування особистості, яка психологічно підготовлена до вступу в ринкові відносини. І починати необхідно з середньої та початкової професійної ланки освіти. Як засвідчують дані проведеного дослідження (приймали участь 423 респондента перших курсів педагогічних і технічних ВНЗ), студенти легше адаптуються до нових умов навчання, де вирішальне місце займає їх самостійна робота і постійне виконання індивідуальних завдань з різних дисциплін. Тому у загальноосвітніх і професійних школах доцільно не тільки залучати учнів до виконання різноманітних практичних індивідуальних, парних і обов'язково групових завдань, з використанням елементів наукового пошуку на кожній дисципліні, введення курсу “Основи наукових досліджень” (може спочатку за бажанням). Відтак тільки цілеспрямована робота учителів, викладачів ВНЗ в навчальній, позанавчальній та позааудиторній роботі допоможе виробити основи наукових досліджень у переважній більшості майбутніх фахівців, що дозволить їм “завоювати” ринок освіти постійно працюючи над зростанням професійної майстерності, компетентності, професіоналізму, а також свого іміджу.

Важливою умовою підвищення якості освіти в цілому є вироблення в студентів високого рівня дослідницьких умінь. У науковій літературі використовуються різні терміни, які характеризують самостійну, або під керівництвом викладача, творчу діяльність студентів по їх розвитку. Але з усього стає зрозумілим, що тільки тоді, коли формування науково-пошукової діяльності студентів носить цілеспрямований систематичний характер у навчально-виховному процесі та в позааудиторній роботі через систему самостійно-дослідницьких завдань (іноді їх називають індивідуальні завдання творчого характеру) можна ефективно включити студентів у дослідну роботу з розв'язання актуальної наукової проблеми.

Сприятливі умови для розвитку в студентів навичок науково-пошукової

роботи є при викладанні любої дисципліни. Свідченням цього є заплановані в навчальних програмах обов'язкові для виконання види самостійної роботи та індивідуальних завдань. Але їх результативність часто залежить від методів, форм і засобів навчання. Так, наприклад, активізують учіння студентів різні методи, особливо моделювання, що застосовують під час проведення аудиторних занять, при розв'язанні нестандартних завдань (задач), проведення різної складності досліджень. Ще більший ефект розвитку в майбутніх фахівців умінь і навичок науково-дослідної роботи, ми спостерігаємо, якщо до попередніх додати систему самостійно-дослідницьких завдань, або опис власного досвіду роботи в контексті науково-теоретичних засад конкретного процесу.

Великі можливості по формуванню креативності студентів – майбутніх фахівців відкриває використання в навчально-виховному процесі ВНЗ нових технологій. За переконанням відомої української дослідниці проблем освітніх технологій В. П. Беспалько, технологія – це мистецтво.

Враховуючи, що майбутні педагоги найбільші труднощі відчувають, наприклад, при організації виховної роботи з учнями, але одночасно вони недостатньо володіють виховними технологіями (жоден з 104 опитаних студентів третього курсу конкретно не назвав будь-яку виховну технологію), вважаємо, що майбутніх педагогів необхідно ознайомити з науково-пошуковим потенціалом виховних технологій, змінити стереотипи існуючі в організації виховної роботи викладачів ВНЗ для чого ввести в навчально-виховний процес університетів навчальні курси “Сучасні технології виховного процесу” або спецкурс “Виховні технології” тощо.

Особлива увага у виховних технологіях повинна приділятися теоретичним питанням, а також використанню системи творчих завдань. Заслуговує на увагу і включення студентів у позааудиторний час до виконання різноманітних індивідуальних навчально-дослідних завдань (ІНДЗ), що містять елементи наукових досліджень, з необхідністю використання різних методів наукових пошуків.

Важливо, щоб під час виконання індивідуального завдання, яке повинно носити особистісно-орієнтоване спрямування, студент має передбачати можливість його практичного використання у навчальному-виховному процесі школи, а також розв'язувати власну мету формування й розвиток у майбутніх педагогів особистісних цінностей, серед яких, О. Вишневський, виділяє творчість як таку рису характеру, яка “позначається на процесі діяльності і на її результатах”.

Сучасне суспільство стає все більш глобалізованим. І щоб уміти сприймати його виклики загальноосвітні і вищі навчальні заклади повинні готувати юнаків і дівчат, які вміють постійно самостійно оновлювати свої знання. Без цього людина не досягне успіху. Тому одним із головних завдань школи і ВНЗ є навчити учнів і студентів навчатися. Ця проблема особливо актуалізується на етапі введення у ВНЗ кредитно-модульної системи навчання, вироблення у студентів потреби й здатності працювати в рамках концепції “навчання впродовж усього життя”. Враховуючи, що до організації самостійної роботи ставляться жорстокі вимоги (обов'язковість щоденної самостійної праці студента, опосередковане керівництво нею викладачами вищої категорії,

відсутність годин як на його здійснення, так і контроль, високий рівень сформованості загальнонавчальних і специфічних умінь вчитися), ефективно здійснити її може професорсько-викладацький склад ВНЗ тільки при постійному спонуканні студентів до науково-дослідницької діяльності.

Основними показниками сформованості вміння студента навчатися можуть бути: вміння планувати свою діяльність, бачити варіативні шляхи досягнення поставленої мети і знаходити оптимальний з них, володіння швидкісним читанням; вміння виділяти головну думку в здобутій інформації; навички компактного, скороченого подання інформації, якою володієш; спроможність виконувати різні види фіксації отриманої інформації (тези, виписки, цитування і т.д.); дотримання вимог оформлення бібліографії тощо.

Отже, для формування наукового потенціалу майбутнього фахівця, який і мислить і діє по-інноваційному, необхідно поряд із введенням у навчальні плани інтегруючих предметів, більш цілеспрямовано використовувати в навчально-виховному процесі такі методи навчання як ділові ігри, тренінги, розв'язання психолого-педагогічних ситуацій, спрямувати зусилля викладачів на вдосконалення у студентів загальнонавчальних умінь і навичок, розвиток в них потреби постійного вдосконалення.

[Завгородня Т.К. Науково-пошукова діяльність як важлива умова особистісного становлення майбутніх спеціалістів // Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Педагогіка. Соціальна робота. Вип. 21. Ужгород, 2011. - С. 51-54] .